

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
4 Aprile st. v.
16 Aprile st. n.

Ese in fie-care duminica.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 14.

ANUL XVIII.
1882.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe ¹/₂ de an 5 fl.; pe ¹/₄
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 2 galbeni.

Colibă și palat.

— Novellă. —

I.

De când s'au pomenit ómenii cei mai bătrâni în Petrani, așa mare bucurie nu s'a mai ivit în satul lor, ca și atunci, când apucăm firul întâmplărilor ce voim să povestim.

Tot satul eră vesel și îmbracă haine de sărbătoare, ca astfel să se înfățișeze cu cinste și omenie la sărbărea acestei zile mari.

Căci în adevăr eră mare ziua acesta, de și nu se află scrisă în călindar cu litere roșii, de și nu se sêrbăvr'un praznic. Nu eră o sărbătoare bisericescă, ci sătenescă, dar pentru satul acesta mai așa de mare ca ziua de Pași.

Nici nu eră în sat nimene, care să nu se fi simțit ca farmecat. Totul părea mai frumos, par că tóte se veseliau dimpreună cu sătenii, încă și sórele revêrsă mai multă lumină decât de altă-dată.

Și întocmai ca ómenii, așa și satul ônsuși îmbrăcase altă față. Stradele se măturară curat, căsile se văruiară alb și curțile se făcură „ca oglinda“.

Toți voiau să-și arate bucuria.

Causa acestei bucurii de obște, îndemnul sărbătorii mari eră, că fiul boeriului se rentôrse din o călătorie lungă la vétra părintescă. Au trecut mai mulți ani, de când acela a plecat în „Evropa“ la învățatură mai înaltă, și d'atunci nu l'a văđut nimene, nici chiar părinții lui. Și îl iubiau toți, nu numai părinții, dar și sătenii; pentru că eră milostiv și ajută pe cei săraci; dar mai ales pentru că poporul iubia și cinstia cu tóta evlavia familia boerescă.

Nu eră acesta vr'o familie îngâmfată, care nu vine la moșia sa nici odată și n'are alt interes de ea, decât să-și producă vinituri cât de mari, ca să aibă ce risipi în străinătate. Din contra, ședea tot la moșie, cunoșcea poporul bine, șcdea suferințele și nécasurile lui, și nu lăsă să trecă nici un privilegiu fără ca să-l ajutore. Bătrânul boer cunoșcea pe toți după nume și sta de vorbă cu ei, întrebându-i de sănătate și de familiile lor; ier boerésa mergea ônsași de ducea lécuri bolnavilor și le dedea svaturi. Poporul român ține minte, nu uită nici suferințele, dar nici binefacerile; se n'țelege dară, că și locuitorii din Petrani — un sat curat românesc — iubiau și cinstiau cât se póte de ferbinte pe boerul și pe boerésa lor.

Și fiind că familia boerescă avea așa mare bucurie, revederea singurului fiu, după atâția ani de depărtare, nici satul n'a putut să rămână rece la vederea

acestei fericiri, să nu resimtă și el fericirea binefăcătorilor sei. Deci și satul sărbătoria.

Lăutarii se pregătiră încă din ajun, își puseră strune nóue, căci în ziua următoare avea să fie joc cum n'a mai fost doră nici odată în satul lor. Fetele îmbrăcară hainele lor cele mai frumoșe, ier feciorii se gătară la o adevărată veselie, ca Dumnezeu tot s'o ție.

Abia trecu de miédăđi; tinerimea se și adună înaintea castelului, și pe pağıștea verde ce se resfăță acolo, formă un lanț drăgălaș, o horă minunată și începă să jóce cu plăcere la sunetul lăutarilor veseli și ei.

Eră o vedere fôrte plăcută acesta. Nevestele și fetele în costumuri pitoreșci și cu frumuseți ademenitoare, junii cu foc în ochi, și totul formând o catenă farmecătoare de ține și feți-frumoși.

Nu este dară mirare, că fiul boeriului, carele privia din ferestă acest joc, fu cu totul suprinș. El fu dus încă de mic din casa părintescă și n'avu ocaziune să vedă vr'un joc popular român. Pentru dânsul dară privelișcea ce i se înfățișă, eră cu totul nóuă.

Frumuseța acestei icóne îl suprinse atât de plăcut, încât stătă uimit și privi entusiasmă cum joacă tinerimea din popor.

— Ah! ce frumos! — țise apoi.

I plăcea lui și jocul, și costumul, dar mai mult îl farmecară néoșele românețe cu obrađi furați din sóre și cu ochi de deochiu. Le privia și tot nu se putea despărți de ele.

Multe i plăceau lui, căci multe erau frumoșe și nu pré puteai să alegi pe cea mai mândră. Totuș ochiul lui rafinat în d'aceste și gustul seu poleit a găsit în curând dintre tóte pe cea mai frumoșă.

O copilă brunetă, naltă și sveltă, cu sehinte aprindețore în ochii sei, cu rose rumene pe obrađi, o căprióră a munților, o flóre între fiori, eră aceea pe care dânsul o alese regină acestei petreceri.

Eră frumoșă fetița, încât își revêrsă o impresiune de întinerire, dar eră minunat de frumos și portul ei. În părțile acele țerancele nóstre au un port fôrte bogat. Prețul lucrului mult și scumpetea firelor de aur și de argint întrebuintate la cosut, se întreceau întru a dá portului o valóre cât de mare. Și pe cât eră de scump, pe atâta eră și cu gust frumos. Îți părea, că a eșit din cutare fabrică din străinătate. Dar ceea ce suprindea și mai mult, eră varitatea modelelor. Câte costumuri, atâte feluri de modeluri. Nici unul nu séménă cu celalalt, fie-care eră deosebit.

Între aceste, costumul copilei brunete eră doră cel mai frumos. Cămașă de borangie încingea corpul ei mlădios, cosuturi cu fire de aur și fluterei de argint

înzestrau mânecile cămașei; vâlnicul ce anină dela brâu și șortul înfățișau figurile cele mai frumoase și pitorești; brâul de tricolor național stringea mijlocul cel mai subțire, de lângă care cocheta o batistă drăgălașă, cusută și aceea frumos. În grumadi avea o salbă bogată și la gât trei șire de mărgelă. Pe cap în frunte portă cu grație o salbă mai mică, și în păr trei fire de flori de câmp, cari corespundeau cu buchetul ce-l ținea în mână. Pe picioare ciorapi roșii, strinși în niște păpuși vargați.

Fiul boerului o privia, cât o privia, dela o vreme însă i părea, că nu mai vede pe celelalte și că se uită neconținut tot la aceea una, care din ce în ce îl farmecă mai mult.

Lângă dânsul stetea în ferestă un alt tinăr, cam de aceeași etate. Acesta asemenea se desfătă în jocul poporului, dar părea că pe dânsul îl interesă și atențiunea consoțului său, căci acuș privia jocul, acuș se uită la vecinul său, par că voia să vedă ce impresiune face asupra aceluia acesta vedere frumoasă.

Acesta era un fiu de țeran din acelaș sat. El studiasă dimpreună cu fiul boerului și cu spesele acestuia. După ce tinerii își terminară cursul studiilor juridice în țară, boerul dori să-și trimită fiul în străinătate, ca să vedă lumea și să-și facă experiențe. Însă fiul era cam sburdalnic, tatăl său nu cuteză a-l trimite numai singur, rugă dară și pe colegul fiului său a-l însoți în acesta călătorie.

— Voiu portă eu bucuros, frate Radule, — i duse boerul, — toate cheltuielile tale, numai să fii bun păzitor al fiului meu, căci, precum știi, Leon are mare necesitate de un păzitor.

— Cu plăcere voiu împlini dorința dvăstre, — răspunse Radu. Observă însă, că eu voiu aduce o pre mică resplată a sacrificiului ce ați făcut și voiți să faceți pentru mine. De aceea pentru totă viața me simt îndatorat față de dvăstre.

Boerul nu grăi nici un cuvânt. Dar fața lui exprimă o mare bucurie. El strinse mâna lui Radu, și adause numai aceste vorbe:

— Îți mulțămesc. Ai o inimă nobilă.

— Doră numai recunoscătoare, — încheiă Radu.

— Fie așa, — duse boerul. Așa dară tîrgul e făcut. Când poți să pleci?

— Ori când. Stau la dispozițiune.

Și a treia zi demineta o trăsură eși din curtea boerescă. În aceea ședea Leon și Radu, cari porniră la gara stațiunii mai de aproape, spre a lua drumul spre străinătate.

Părinții lui Leon steteau în coridor. Mama cu lacrimi în ochi, ier părintele cu inimă palpitândă, petreceau cu ochii trăsura, care se făcu nevedută la întorcerea pe lângă un cot de stradă.

Dar înainte de a părăsi satul, trăsura se opri la o casă țerănescă. Acolo Radu sări din trasură, căci în acea casă ședea părinții lui. Leon se dete asemenea jos. Radu intră. Leon remase în ușa casei.

Bieții părinții nu șcieau ce să facă? Să se ntristeze ori să se bucure? Plâneau și rideau de odată. Tatăl, ca bărbat și ca mai pricepetor, se bucură, că fiul său va vedea atâta lume și împărăție; mama, nu-i vorbă, se bucură și ea, dar sentimentul de mamă totuș învinse și se tânguia cu șiroie de lacrimi, că fiul ei se duce așa departe, unde pôte să și moră, fără s'auză nici veste de el.

Până când Radu se despărția de părinții săi, Leon găsi și el o persoană de mângaiat. Acesta era o copilă cam de dece ani, dar frumoșică, încât provocă admirațiunea tuturora. Sora lui Radu.

— Nu plânge, Florică, — i duse Leon cu prietenie. — nu mergem noi pe vecie.

Dar fetița tot plângea. Durerea ei era mai mare, decât să se fi putut stêmperă așa ușor.

Leon, vedând, că cu vorbe frumoase nu va isbuti, începă pe altă cordă:

— Decă nu vei plânge, îți voiu aduce la rentorcere un ânel frumos.

Acesta promisiune avu efectul dorit. Copilăța începă îndată să suridă și cu un ris între lacrimi, întrebă:

— Deu?

— Deu! Dar să nu mai plângi!

— Dar ce să me fac, decă iubesc așa ferbinte pe badea Radu? Însă n'oiu mai plânge. Veți, c'am și încetat!

Și copilăța își șterse din ochi un nou șiroiu de lacrimi.

Scena acesta într'atâta încântă pe Leon, încât îmbrătoșă fetița și i sărută fruntea.

— Me rog de iertare, — duse ea mândrosă, — eu nu mai sânt fetița.

Și se desleștă morosă din brațele lui Leon.

Acesta o privia suridând și i duse:

— Să me ierți, dar n'am știut că ești mare; tot ce am vedut este, că ești frumoasă.

La vorba acesta ea începă să suridă ierăș.

— Ca pedepsă, — continuă Leon, — ietă acest galbên. Ține-l de amintire dela mine, pune-l în salbă la cununie!

Și fetița luă galbênul, ducând:

— Mulțam. Dar să nu uți ânelul!

În momentul acesta eși Radu, urmat de părinții săi. Aceia vedând pe fiul boerului la ei, uitară îndată durerile de despărțire și îl salutară cu cel mai adânc respect.

— Nu plângeți, dragii mei, — le duse Leon, — nu mergem noi afară din lume. Ș-apoi Radu ve va înșciința de pretotindene.

— Dumneșeu să ve aibă sub sfânta sa pază! — duse mama lui Radu, binecuvântând tinerii cari plecară...

Și de atunci a trecut un timp îndelungat. Tocmai șese ani. Radu a scris de pretotindene, atât boerului, cât și părinților săi, despre starea în care se aflau. Nu li s'a întemplat nici o nenorocire, au umblat multă lume, au vedut multe frumuseți, au profitat mult, și ietă-i acuma rentorși după o absință atât de lungă, asistând la o sêrbare poporală.

Radu privind fisionomia lui Leon, vedea că âmcul și învêțacelul său este frapat și încântat de ceea ce vede. Și ca să-i deie ocaziune a-și exprima plăcerea, îl întrebă:

— E bine, cum îți place?

— Este un ce admirabil. N'am vedut mai frumos. Nu-i ca poporul român.

— Veți ce ar puté poporul acesta, decă ar avé conducători mai buni!

— Jocul acesta elegant!

— Dar costumul!

— Pitoresc!

— Și femeile!

— Încântătoare. Eu stau și me 'nuimesc, și me 'ntreb cu mirare, că ore ce sânt aceste? Niște țerance séu atari domnișore în costum poporal?

— Nici o domnișoră nu este între ele, ci tôte sânt țerance din satul acesta.

— Eu n'am vedut un ce mai frumos în totă viața mea, de și am luat parte la multe baluri. Ce rău îmi pare, că cutare amic d'al nostru din Paris nu pôte vedé acest tablou frumos!

— De ar fi și pictor, ar puté să-și facă niște schițe interesante.

— Să fiu eu pictor, me tem, că aş perde din vedere totul, ci m'aş interesa numai de una dintre jocătore. Ietă copila cea brunetă de acolo, care joca cu flăcăul acela nalt şi zdravăn! Ce frumsețe, ce grație, ce farmec!

— Văd, — răspuse Radu zimbînd.

— Nu știi a cui e?

— Ba știu.

— A cui?

— A părintelui meu!

— Ce fel! E tocmai soro ta! — exclamă Leon cu mirare. Ce bine-mi pare! Dă-ră Florica, pe care o lăsarăm plângînd înainte cu șese ani când ne-am dus în străinătate?

— Ea.

— Ce mare a crescut și ce frumôsă a devenit, de și atunci încă cră frumôsă. Trebuie să-i vorbesc, căci acuma mi-aduc aminte, că am să-i cer scusele.

— Pentru ce?

— Pentru că mi-am uitat vorba. La plecare i-am promis, că rentorcîndu-ne i voi aduce un ânel. Ietă-ne rentorși, dar deu eu am uitat promisiunea. Nu i-am adus ânelul.

— Spune-i, că l'ai adus, și apoi vom cumpără unul în orașul vecin. Ilusiunea face mult. Lasă credă, că ânelul e din străinătate!

— Fie, cum voiești. Vină să mergem jos!

Și Leon cu Radu se coborîră jos. Se duseră între popor, unde începură a conversa cu unii din ômenii de frunte.

Înfățișarea lor între săteni făcû bună impresiune în acestia, cari numai decăt și formară un cerc în giurul lor, ascultându-i ce vorbesc.

Dar Leon nu pentru acesta a vinit jos. El voiă să vorbească cu Florica, și pândiă cu coda ochiului când se va rentorce ea din joc la jocul ei.

În line musica încetă, jocul se sfârși și Florica se duse între fete, cari deosebite de feciori, steteau tôte lâng' olaltă.

Leon se apropiă spre partea unde steteau fetele și merse drept la Florica, ce rumeni când îl zări.

— Dă-ră nici nu mai țini minte de mine, Florico! — începû el.

— Cum să nu? Nu numai de dta, dar și de promisiunea ce mi-ai făcut.

— Ah!

— Cum să fi putut eu uită așa ceva?!

— Fii linișcită dară, că nici eu n'am uitat. Dilele viitô re voi vinî să-ți aduc ânelul.

Lui Leon i plăcû îndreznela cu care frumôsă copilă răspundea la întrebările lui. Uită că vorbeșce cu o fêtă de țeran, i oferi brațul și o chiemă la preumblare.

Fetă nu-l refusă, de și acest obicei este nendatinal la țerani, și dênșii plecară să se preumblă 'n sus și jos.

Poporul i priviă cu plăcere și cu mirare. Dar în tinerime acesta preumblare făcû un efect rău. Fetele pismuiău pe Florica pentru acesta cinste mare; ier feciorii se uitau cam cordiș la coconașul, cum acela le-a răpit feta cea mai frumôsă. Însă între toți mai mult se supără flăcăul cu care Florica jocase mai pe urmă, Iuonel, fiul judeului, feciorul cel mai bogat în sat.

El iubiă pe Florica din tot sufletul seu. Dragostea lui eră atât de mare, încât nu-i păsă că ea e fêtă săracă și el bogat, ci voiă s'o ieie de soție.

Însă ce mai lucru ciudat! Ea, copila sërmană, nu prè arêtă multă bucurie, când el i vorbiă de dragoste. Ea nu-l iubiă, dar nici nu-l refusă hotărît. Și acesta nesiguranță irită și mai mult pe Iuonel.

Vădînd acum acesta, că cu ce plăcere vorbeșce

dênșea cu fiul boerului, gelosia se aprinse 'n inima lui și pândiă cu cea mai mare nelinișce tôte mișcările lor.

Și pe când el i pândiă, dênșii conversau vioiu, glumiau și rideau. Și acesta întru atâta irită pe bietul Iuonel, încât abiă se mai putea stăpăni.

— Ânelul e la mine acasă, — dicea Leon, — dar acela este un ânel de credință. Ți-l voi da numai atunci, când vei avé trebuință de el.

— Nu așa ni-a fost vorba. Dta mi-ai promis un ânel și nu ânel de credință. Trebuie să-mi dai dară ceea ce mi-ai promis.

— Dar eu am cugetat, că-ți voi face mai mare plăcere așa. Dar mi se pare, că acuș vei și avé trebuință de el.

— Nu cumva te 'nșeli, domnule!

— Sînt cu mult mai procopsit în d'aldaste, decăt să me pot înșelă. Gândești, că n'am vîdut eu bine, cu ce drag jucă cu dta feciorul acela de colo! Ietă cum ne ochesce și acuma! Cetesc de pe fața lui părerea de rău, că nu el ci eu me preumblu cu dta.

— Așa crești?

— Nu cred. Așa sînt convins.

— Se pôte că-i așa. Dar n'am ce-i face. Îmi pare rău de el. Că nu pot să-l iubesc.

— Deu! Dar pentru ce?

— Pentru că nu-mi place. Eu nu m'oiu mărită nici odată după el.

— Faci rău. Dênșul e bogat.

— Ce-mi pasă de bogăție!

— Și frumos.

— Nu dic, că nu-i.

— Si totuși nu-l vrei?

— Nu.

— Ah! înțeleg. Iubești pe altul.

La aceste vorbe copila își inclină capul în jos, și nu grăi nici un cuvînt.

El continuă:

— Vești că am ghicit. Dar nu cumva să iubești pe unul, care să nu pôtă împlini doriața dtale.

— Și de cumva ar fi așa?

— Ai fi nefericită în tötă viața.

— Nefericită? Ba. L'aș iubi cât aş trăi, și acesta iubire mi-ar fi o mângăere de ajuns.

— Dar ar fi păcat, că o fêtă așa de frumôsă să veștedescă însedar.

— Fii dară linișcit, domnule, că acesta nu se va întemplă.

(Va urmă.)

Iosif Vulcan.

V i s u l.

m visat că ești regină,
Că o țeră stăpânești,
C'ai uitat de tot trecutul
Și că nu me mai iubești!

Aș voi ca mâne nôpte
Să visezi ce-am visat eu,
Că sînt mare, că sînt rege,
C'am uitat amorul teu.

Și să-mi spui apoi și mie,
Cât ai plâns ș-ai suferit,
Ca să văd decăt durerea-ți
Cu a mea s'a potrivit?!

Carol Scrob.

Ôre mai ales din franceza s'împrumutăm?

Domnul T. L. Maiorescu ne răspunde: da; noi dicem: ba.

Spre a ne justifica acest „ba” categoric, s'îl murim lucrul cu seriozitatea, ce o pretinde demnitatea și sântia cauzei, care este cauza cultivării raționale și sănătoase a limbii românești?

Răspunsul afirmativ la întrebarea din fruntea acestor șire ni-l dă dl Maiorescu în tractatul său „În contra neologismelor”, ce-l cetise mai astă toamnă într'una din ședințele ordinare ale Academiei române, publicându-l după aceea în „Convorbiri literare” nr. din 1 novembre a. tr. Lucru curios însă! Dl Maiorescu scrie, precum vedem, în contra neologismilor și purificării limbii rom. de ingredientele străine; apoi într'un resuslet chiar în acest tractat propune vre-o patru reguli, după cari trebuie să scotem din româna cutari slavonismii, ieră pentru ideile și conceptele nouă să împrumutăm cuvinte din cutari și cutari limbi; va să dică: totuși să purificăm și neologisăm. N'a observat mult laudatul logic și dialectic astă contradicțiune strigătoare?!...

Almîntre pe noi de loc nu ne surprinde acest fapt, și de bună sēmă nu va surprinde nici pe alți bărbați cu judecată mai calmă și mai serioasă. Sîntem dedați a vede dela dl Maiorescu asemenea contradicțeri, atît în scrierile dsale, cît și în modul de a urmă principiile de limbă și scriptură română, ce le-a stabilit și le stabilește. Care să fie ôre motivul și cauza atărora contradicțiuni? După scrierile dsale din cești vre-o doi ani din urmă, nouă ni se pare, că dsa, decumva aparința nu ne înșelă, se află în deplină retragere dela asaltul vehement și din pozițiunea strategică superbă, ce ocupase înainte de acēla cu 15 ani.

Atunci conducătorul și adeptii așă numitei „nouă direcțiune”, pe cîmpul literaturii și culturii limbii rom. cel de trei patru secle destelinit și, ales de pe la finele seculului trecut încôce, din ce în ce mai bine cultivat, nu vedea decît un chaos ca cel dela începutul lumii, decît un mare nimic, din care dēnșii se credea predestinați a ne creă ca cu vocea celui Atotputînte, ca cu o vergă magică, chiar primele elemente ale literaturii. Pînă atunci știință, limbă, filologie, istorie, poezie, literatură română nu există; tôte aceste eră numai minciună („ipsissima verba” ale dlui T. L. Maiorescu într'un articol din primii ani ai „Convorbirilor lit.”)

Eh, atunci și acum; ieri și ađi: mare desclînire! Cu adevărată a ânimei bucurie constatăm acēta.

Ađi, precum aieptarăm și la pag. 103 a „Familiei” din a. c., putem înregistra din partea dlui T. L. Maiorescu, cu respect la scrierea limbii române, un pas înșemnat, ce l'a făcut înainte pe calea cea adevărată. În asemănare cu ortografia, ce o recomandă, sînt acum cincispredece ani, în tractatul „Despre scrierea rumână”, proiectul dsale de ortografie rom., prezentat mai an Academiei și de acēta provisoric primit, se pôte privi ca o întorcere și apropiere remarcabilă cîtră principiile „ortografiei etimologice moderate prin fonetism” său çipariane. Și decă autorul proiectului cestiunat îș boteză ortografia chiar cu terminii inverși: „fonetică moderată prin etimologism”, asta împregiurare peste voie ne aduce a minte, cum çisem și la alt loc, anecdota despre pipa Ardelenului, pe care furându-o Moldovenul, i puse numele lule, pentru ca să pôte çice că e a sa.

Mai departe, ađi lucrările Șincailor, P. Maiorilor, Laurianilor, Bălceșilor scl, ajunseră a găsi atîtă grație în ochii dlui Maiorescu, cît acum le consediră și dsa de „nesce începuturi, cari promitea ceva.” („Convorb. lit.” 1882. nr. 2.)

În fine astăđi, ne spune tot dsa, „a încetat ca prin minune lupta în contra direcțiunii critice apucate acum 15 ani decătră „Convorbirile literare”, direcțiune și critică, ce voia pe deoparte să combată construcțiunile arbitrare ale filologilor, cari sub cuvînt de purificare întocmîă un vocabular de termeni neconocuți Românilui și depărtă vorbirea claselor culte de la isvorul de viață al limbii populare; eră pe de alta voia să lovescă în germanismii infiltrați prin scierile de preste Carpați și Molna, cari falsifică genul propriu al limbii române și micșoră estmod valôrea luptei lor pentru existența națională (tractat. „În contra neologismelor.”) „În chiar mijlocul Transilvaniei, (se çice mai departe acoloși), în Sibîu și în Brașov, s'au arētat amici cîlduroși ai direcțiunii literare iașiane; nîmene din cei cu minte nu mai pune la îndoieală principiile critice mai sus memorate scl.”

Cum vedem, capul „direcțiunii nouă” întonă principiilor acesteia imnul triumfal; îl intonă, nu fără ôrecare satisfacțiune și mândrie, numai cît ôre și nu prē de timpuriu? Cel puțin noi așă observăm, că lupta cestiunată a încetat și nici prē, „uli figura docet”, cum arēta chiar actuala încăierare destul de animată între o sumă de çiare din România în cestiunea purificării și neologisării graiului român. Și dl Maiorescu știe de bună sēmă mai bine decăt noi, că unele dintre çiarele din vorbă nu prē sînt favorabili principiilor limbistice iașiane, cel puțin nu celor prezentate și formulate din partea numitei direcțiuni la începutul ei.

Ieră întru cît lupta deveni într'adevăr cevași mai calmă, meritul acesteia se cuvine fără îndoieală celor dela „direcțiunea nouă”, cari par că spăriați și ci ênșii de opera mânilor sale, și îngrețoșați de lăpădăturile scormonite de unii dintr'ênșii de prin cele anghiulețe și înfățoșate ca limbă românească literară, încep acum a bate încetinel de retragere; încep în acēta privința a profesă, de și încă numai cam cu gura jumătate, principie mai raționale și mai acceptabile. Noi çesti din „vêrtejul de înderțnicie al românismului ardelen” le concedem bucurôși și voioși o asemenea retragere încetinelă, pe nesimțite, sficîosă, numai pentru a nu pune din parte-ne pedece, ca adevărul să-ș pôte frînge calea și în acest obiect de supremă importanță pentru Români. Ba noi, pentru sântul scop prememorat, le ascultăm și le vom ascultă cu paciință și cînturile de victorie, căđi și Țiganul din fabulă îș laudă bravura și eroismul din lupta sa cu Românul, în care cînd Românul eră deasupra, cînd Țiganul de desupt.

Ci să venim la meritul lucrului.

Vom aduce mai înainte de tôte cele patru reguli, cari tractatul „În contra neologismelor” le statorește pentru purificarea și neologisarea românească; apoi ne vom permite cîteva observări și reflesii la ele, ales însă la a treia, care çice, că în lipsă să împrumutăm mai vîrtos din franceza. Regulele din discuțiune sună din cuvînt în cuvînt așă:

1. „Acolo, unde pe lângă cuvîntul slavon există în limba românească poporală un cuvînt curat român, cuvîntul slavon trebuie să fie depărtat și cuvîntul român păstrat.”

2. „Acolo, unde avem în limba noastră obicinuită un cuvînt de origine latină, nu trebuie să introducem altul neologist.”

3. „Acolo, unde astăđi lipsește în limbă un cuvînt, ieră ideia trebuie neapărat să fie introdusă, vom primi cuvîntul întrebuintat în celelalte limbi romanice, mai ales în cea franceză. (Nu vorbim de terminii tehnici).”

4. „Depărtarea tuturor cuvîntelor slavone din limba română ar fi o greșelă și este cu neputință.”

Milan I.

Natalia.

Regele si regina Serbiei.

Se înțelege de sine, că propunătorul regulilor îndegutate se nevoiește, cu cunoscuta-i știință și destăruitate, a le demonstra și întemeia una câte una. Pe noi însă — nu știu cum? cum nu? — pe lângă tot aparatul de erudițiune întrebuințat spre acesta, nu ne mulțămesc nici regulile enșeși, nici demonstrațiunea, ce li se face. Ele ni se par pentru ajungerea scopului, ce-l au în vedere, parte defectoase, parte cu totul neadevurate.

Anume noi am fi în câțva de acord cu prima regulă, ca adecă acolo, unde pe lângă cuvântul slavon existe în limba rom. poporală un cuvânt curat român. cuvântul slavon trebuie să fie depărtat. E bine, dar avem noi în limbă-ne numai ingrediente slavone? Nu mai posedem ore, din nenorocire, în româneasca ciscarpatină destul de numeroși magiario-germanismi, ieră în cea transcarpatină încă și mai numeroși franceso-greco-turcismi, usități și înțeleși numai dincôce ori respective numai dincolo de munți? Lăsă-i-vom pe aceștia în bună pace, pentru că niște scriitorăși ați mâne, sub cuvântul de a scrie în limbă rom. poporală, să ni-i introducă nechiamați și nealeși și în româna literară, și est-mod să-i generalizeze și împământenescă? Dar apoi odată porniți pe acest clin periculos, pe acest țepiș la vale, unde ore ne vom opri? Său face-vom tot asemenea și pe viitor? Căci — se nu ne înșelăm! — poporul mai puțin cult, fie acela ori și care, ales în ținuturi învecinate cu limbi eterogene, totdeuna a primit și va primi ună altă din limbele vecinilor.

Iecă dară, că defectoasă este întâia regulă a dlui Maiorescu.

Noi ne măgulim a fi răspicat și formulat mai complet, încă în 1880 și la începutul anului 1881 în „Amicul familiei”, legea și procedura, ce ar trebui să urmăm în acest respect. Adoperându-ne a demonstra, că purificarea, neologizarea și analogizarea rațională și cumpătată în limba rom., ca și în veri-care alta, este cu totul îndreptățită atunci, când națiunea respectivă începe a se avântă cătră o cultură superioară, noi stătoriam în privința purismului în limba rom., la carele țintese și regula primă a dlui Maiorescu, următoarele două legi din cinci:

Întâia lege: „Tôte cuvintele și frasile invederat străine și usitate numai într-o parte său alta a românilor, ieră nici decum generalizate, sunt a se elimina fără cruțare și fără îndurare din limbă-ne”. Așă dară legea noastră cuprinde în sine înainte de toate: condamnarea tuturor străinismilor încă negeneralizați, fie ei de ori-ce proveniență. A doua: restricțiune și cumpătare în privința străinismilor cevași mai generalizați. A treia, și ceea ce e lucrul mai de frunte și mai momentos: legea se estinde și la formele sintactice și gramaticale străine, contra căror, foarte bine fece dl Maiorescu, că își rădică vócea de vre-o câteva ori, precum ni-o rădicăram și noi și predecesorii noștri; știut fiind, că străinismii gramaticali formali și sintactici sunt din cei mai periculoși, sunt cei mai în stare a aduce stricăciune organismului, vătămăre și denaturare geniului cutării limbi.

Legea noastră, în privința rificării, a doua stă în legătură cu restricțiunile celei d'ântăiu, și sună așă: „Cuvinte slave și grecești, ales neogrecești, cari numai și numai în cărțile liturgice și peste tot în limba și stilul eclesiastic se află, ieră în usul comun de toate dăilele al poporului nostru mai câte toate au fost și au rămas număr necunoscut, sunt a se elimina” (bogorodiciună, hvalite, blajenile, piēsna, pocrovet, straste, axion, sērăcuste scl.) Credem că și aice îndegatăm ceva mai precis și mai deplin ținta, cătră care trebuie să nisnim, decât cele câteva esplicări polemice ale dlui Maiorescu adause regulei sale prime.

În prima linie prin biserică ni se slavisa, apoi în relativ scurtul interval de un secl al fanarioților ni se grecesia limba. Drept ce biserică noastră rom. națională, după ce ați ne deșteptarăm și venirăm în general la conștiință națională, are și ea datorință sântă a concucra la deslavizarea și desgrecesirea limbei. Aici n'ar trebui să încapă și să aibă loc seuse, ca cele aduse de dl Maiorescu, că veți dómne esagerările unor neologisti ar fi spăriând pe bisericieni și i-ar fi reținând dela curățirea limbei bisericesci. Cunoșcem cu toții puterea usului și îndăinării întru toate, așă și întru ale limbei. Usul bisericesc rău al slavonei și grecei ne invărgă limba cu slavonismi și grecesimi; usul bisericesc bun al unei limbe rom. curățite ni-i pôte și scôte și lăpēdă din us, numai să avem voință sinceră și firmă.

Ci să ne rentórcem din escursiunea noastră cam lungă. Dicum drept'acea și dorim, ca adeptii „directiunii nouē” cu toate aceste să asculte svalut dat de celebrul lor cap, și regula prima ce li o dă în privința purismului, așă defectoasă cum este dēnsa, să o aibă pururea înaintea ochilor și să o urmeze. Ar fi acesta un însemnat pas cătră Parnas, un însemnat pas cătră cultivarea mai rațională și sântoasă a limbei rom., decât odată facem vorbă de cultivarea ei. Pentru că într'adevăr, după ce avem în limbă-ne cuvintele bune latino-române, folosite și înțelese dintr-o margine a românilor până în cealaltă, precum: b i n e c u v e n t a r e , t i m p , a e r , i n d o i o s , a s e i n c r e d e s e u i n c r e d i n ț a s c l . , întrebăm: pentru ce a mai stă morțiș pe lângă: b l a g o s l o v e n i e , v r e m e , v e z d u h , i n d o e l n i c , a s e b i z u i , și alte asemenea? Dóră pentru că polomida, care ca mai rustică, de comun e mai tare și mai înfruntătoare de tempestăți, să ucidă încet pe încet grăul, planta nobilă?!...

Încă ceva mai mult, decât cu cea dintăiu, consimțim cu a doua regulă a dlui Maiorescu; dară ierăși nu fără restricțiuni și condițiuni. Regula acesta a doua sună: „Acolo, unde avem în limba noastră obicinuită un cuvânt de origine latină, nu trebuie să introducem altul neologist”.

Astă regulă se limitēză și vine a se modifică, între altele, prin faptul nenegabil, că cultura superioară aduce cu sine o sumă de nuanțări fine și subtili al înțelesului cuvintelor, ce ne șerbesc a espribe mulțimea de idei și concepte culturali, de cari nuanțe poporul mai necult, nici în idei și concepte, nici în cuvinte nu préseu nu multe destinge. Așă, ca să aducem câteva exemple din cele, cu cari își ilustră dl Maiorescu regula, tare ne temem, că în limba literară nu ne va fi de ajuns pentru toate casurile aspru, ci vom trebui să folosim une-ori și s e v e r ; asemenea nu credem, ca a p r i g s e p ó t a s u p l i n i c u m s e c a d e t o t o d a t a și nuanțele de sens ale lui a v i d și i m p e t u o s .

Dar afară de acea dl Maiorescu una dăce și alta face. În chiar tractatul seu din cestiune usiteză p. e. solemn, discurs, evoluțiune, influență, pefată, discuțiune (formațiune rea, în loc de: discușiune), și multe altele de aceste; pe când după regula dsale trebuia să întrebuințeze poporanele său mai poporanele: sērbătorese, vorbire, desfășurare, înriurire, precuvēntare, prevorbire său, cum dăcea bētrării noștri, cuvēnt înainte, desbaterē scl. Eh dar, după sarcasticul proverb românesc cam trivial, „gura dăce gura mințe, omul tot om de omenie remâne”.

Încă una, mai înainte de ce am trece la regula a treia. Autorul articolului „În contra neologismelor” face propunerea, după care „trebuie să dicem p r o f a n și n u l a i e , n e m ț e ș c e l a i e , în înțelesul de necunosător al unei specialități”. La acesta observăm întâiu, că propunătorul numai ceva mai în sus folosēce totuș vorba l a i e , tot cam în înțelesul, ce i-l dă. A doua,

cuvintele la i e și la i e cei dărăpt au rădăcină comună indo-germană, însă primul este apriat de formațiune și proveniență greco-latină. În fine ne pașce frica, că adoptându-se cumva propunerea cestiunată, când am vorbi și scrie p. e. despre inteligența română profană (în loc de : laică seu seculară seu luménă), asta chiar așa de puțin s'ar simți magulită, ca și cea din cutare adunare de mai an-terț, unde un Magiar vrënd se vorbescă și el într'o adunare românescă româneșce, o agrăi cu cuvintele : „Onorată adunătură!”

Ci aceste trecă ducă-se. Mult ne mirăm însă de svatul, ce cu respect la cultivarea limbei române literare ni-l dă dl Maiorescu în regula sa a treia. Iecă o ; se o ascultăm :

„Acolo, unde astăzi lipsește în limbă un cuvânt, ier idea trebuie neapărat să fie introdusă, vom primi cuvântul întrebuițat în celelalte limbi romanice, mai ales în cea franceză“. Așă dară cuvintele, ce ne lipsește, să le împrumutăm mai vartos din franceza? Nu se pôte; dl Maiorescu aici numai glumeșce ; asta nu pôte fi serios disă; din contră svatul, ce ni-l dă în această privință, va fi fiind din partea dsale dără numai un „lapsus calami“.

Înrădăvăr cine din lumea științifică nu șcie, că din cele șese limbi neo-latine : italiană și română, ispană și portugesă, provençală și franceză, cěstă din urmă e cea mai locită dintre tôte, într'u atâta, cât de cele mai multe ori din corpul vorbei latine dēnsa abia refișă așa dīcēnd ici un picior, colo o mână, colo un ochiu (d. e. fr. âge din lat. aet-a-t-i-c-um) și așa mai departe. Cine nu șcie, că franceza, mai mult decât veri-care din surori, geme de mulțimea ingredientelor germâne, ca să tacem de altele, ingrediente mai mult au mai puțin asimilate ori întortocate? Cine nu șcie, că precum celelalte limbi noue latine, așa și franceza cuvinte ca lēgalitē pe lângă lois etc. încă le împrumută din latina, când începă a progresă pe calea culturii sale superiori? Cine nu șcie, că limba noastră, și cea italiană, păstră mai bine decât tôte corpul vorbelor latine, atât cu privire la tulpina cât și la sufisele lor derivative? Ba afirmăm mai mult : românesca în unele puncte întrece în acest respect chiar și pe sonora limbă italiană.

Înrădăvăr pe când p. e. în următoarele cuvinte franceze, ales când le auți pronuncia, precum : chēf, nēs, aout, lois, doux, chaud, choire, croitre, connaitre, plaire, croire, frire, dire etc., abia mai cunoșci pe latinele : caput, nasus, augustus, legem, dulce, calidum, cadere, crescere, cognoscere, placere, credere, frigere, dicere ; cine nu vede, că aceste și nenumērate ca aceste se află în limbă-ne mai întregi întreguțe ca în mama latină?

Drept'acea din latina, apoi din sora italiană, ca din cele mai apropiate de românesca noastră, ieră nici decum dela mult mai depărtata franceză, ne vom cere împrumut cele de lipsă. Căți acum mintea sănătōsă — și după dicala lat. „similis simili gaudet“, germ. „gleich und gleich gesellt sich gern“, — încă ne spune, că elemente mai apropiate și mai asemeni se vor lipi și contopi mai ușor cu organismul graiului nostru.

A împrumută neajunsele românescăi mai ales din franceza, ar fi asemeni cu acea, — ierte-ni-se asemănarea cam drastică, — când ai vrē să cununi pe un Românaș voinic de munte, înalt și mândru ca bradul din Carpați, seu cum dīce cântecul poporal :

Tinerel și frumușel,

Par că tras printr'un ânel,

să-l cununi și însoțesci cu o bētrână mult brăsdată pe față de plugul adversităților timpului, pentru ca fructul

însoțirii și legăturii lor să fie un nonsens, se fie p'aci un monstru.

Departē să fie de noi a vrē să ignorăm calitățile eminenti ale surorii majore franceze. Multe posedē dēnsa de aceste, desclinit în ceea ce priveșce stilul luminos, așa cât cutare erudit germân nu se șfi a mărturi sincer, că ceea ce un scriitor germân scrie despre rezultatul profundelor sale scrutări și înaltelor sale speculațiuni în trei tomi, însuși scriitorul numai atunci o pricepe, decă un Frances au Italian face din respectiva scriere în limba și stilul frances au italian un escerpt de un tom. Însē elementele tesaurului seu lesical franceza și le ciungări, străformă și analogisă după geniul seu propriu, mult puțin diferitor de al graiului nostru : și despre acēsta facem aici vorbă.

Cu un cuvânt : vom trebui „velle nolle“ să latinisăm și de aici încolo, cum latinisărăm în trecut și latinisăm până în ziua de azi cu totii, în măsură mai mare ori mai mică, unii mai cu cumpēt alții mai fără cumpēt. Dimpreună cu „direcțiunea nouă“ toți ne vom înlōrce frumușel și încetinel la calea cea adevērată, frântă și așternută de cei bētrâni ai noștri, care proprie nici un scriitor român nu o părăsi cu totul nici odată, pentru că cu mintea la loc nu o putea și nu o pôte părăsi.

Înrădăvăr în această însē noi recomândăm de nou, precum și măi înainte recomândasem totdeuna, o procedură înțeleptă, seriōsă, moderată. Încă înainte de asta cu doi ani, cu respect la tema din vorbă, scriam, în „Renașcearea limbei rom. în vorbire și scriere“ pag. 104, între alte următoarele :

„În afacerea purismului trebuie să ne moderăm și din acea causă, căci exist în limbă-ne și atari termini esotici : slavi, greci, turcești, magiari, germâni, cari trecură și pătrunseră și în viața de tôte dīlele a poporului rom. ; une-ori cu atâta putere și țarie, cât pe încet scōseră cu totul din us sinonimele genuine latino-româneșci. Cu atari termini, cu atari vorbe și frase străine este anevoie a eși la căpētăiu. Și mărturim, că în starea de față a limbei și culturii, cum și a nesuficientelor mijlōce culturale destinate pentru masa poporului rom., ni se pare pe cât neconsult, pe atât și absolut cu neputință a le elimină dintr'odată și de tot“.

Altecum un anumit grad, mai mare au mai mic, de moderațiune în acest grad, nu li se pôte denegă scriitorilor rom vechi și noi, dela început și până azi. Escepțiune fac abia doi trei. Sē stăm însă strimb și sē judecăm drept : decă „Binele Publ.“ într'un număr de pe la începutul anului curinte pe cel mai mare latinisător și neo-latinisător între scriitorii rom., pe nemuritorul I. Eliade Rădulescu, il scusă cu acea, că dēnsul a trebuit să confrunte pe fiica română cu mama latină, apoi să scusăm tot asemene și pe un A. Tr. Laurian, I. Măcsim șcl. Cam același scop il avea și ei în vedere ; căți altmintre n'ar fi adunat și elementele străine ale limbei în „Glosariu“ ; căți de altmintre unde îi trebuie limbă mai bună românescă, luminōsă, cursivă și la înțeles, decă în „Istoriile“, „Magazinele istorice“, „Gramaticile“ și alalte opuri, eșite din pēna numiților literatori mult regretați și destinate pentru publicul cel mare.

În acest punct am fi dară ca și înțelegi cu dl Maiorescu, de oră-ce în a patra regulă a sa și dsa susține, că „depărtarea tuturor cuvintelor slavōne din limba rom. și înlocuirea lor cu neologisme ar fi o greșelă și este cu neputință“. Numai cât dsa în lungile excursiuni asupra acestei regulē, ca și aiurea de comun, adauge din vastul seu aparat de erudițiune filosofică și enciclopedică nescari argumente, cari numai celor, ce n'au datină a se uită mai în fundul raționamentelor, tot plăcē. Asemeni adause ne aduc peste voie aminte

volutele său adornările (Nemții le dic „Schnörkel“), ce la finele timpurilor și tacturilor muzicali le adaug făimoșii noștri muzicanți țigani din Ungaria și Transilvania. Ele plac celor mai puțin canoșcători de arta muzicii, pe cei canoșcători i descurcă. Lățe-ni-se comparațiunea cam de toate dizele!

Timpul și spațiul nu ne permite a scărmenă toate argumentele aleptate ale dlui Maiorescu. Unul însă, cel puțin pe acest unul, nu-l putem trece fără vederea la acest loc.

Neologiztii adevă cu tot dreptul afirmă și susțin, că schimbări de cuvinte său neologizări se întemplantă p'aci neconținut într'o limbă, s'au întemplant chiar în limba rom., și încă une-ori, cel puțin în cea vorbită de clasele culte, nu ca fenomen insulat și mărginit la câte o singură expresiune, ci pentru o mulțime de cuvinte în același timp. Ieră ceea ce s'a templat odată, se mai pôte templă și altă dată, și cum s'a întemplant pentru clasele culte, se pôte întemplă și pentru poporul întreg. Așa neologiztii.

Ce opune acestora dl Maiorescu? Auđiți! Metamorfosea parțială a limbii rom. dela 1848 încôce, dice dsa, cum și înrădăcinarea atător cuvinte nòue și scòterea atător cuvinte slavone din limba claselor culte se dētoareșce curentului de atunci al redeșteptării spiritului național și emoțiunii cei puternice lățite într'o parte întinsă a poporului rom.; căci cuvintele afară de terminii tehnici ce-s indiferenții și de acea cosmopolitii, nu se nasc și nu se înrădăcinăză din destilarea rece a reflecșiunii, ci și din căldura simțemntului. Acel isvor de vieță însă a sēcat ađi demult, entusiasmul s'a rēcit, o mare parte a societății nòstre e cuprinsă de o lăngeđime sceptică pentru tot ce se mai numeșce „reformă“ politică și socială.

Câte cuvinte, atâte neadevăruri și eresuri șciintifice! Dar rogu-ve, când în rēstimpul turco-fanariot, nu chiar așa de lung relative la vieță unui popor, limba rom. transcarpatină se turcise, rusise și neo-grecisase în mēsură, cum apare dēnsa pe la începutul seclului presinte: s'a întemplant ore acesta din emoțiunea puternică, din entusiasmul național, din căldura simțemntului Moldo-românilor pentru Turci, Ruși și Greco-fanariotii? Și când în timpul de față bietul Român ciscarpatin rógă pe enologiztii său că foliamodvani împotriva vegrehaităului (pe notarul de cerc, sē-i facă cerere în contra esecutorului): credeți, că din motivul memoratelor simțeminte și afecte sulleteșci is șchimosēșce în mod așa de barbar limba? Și când băiățelul rom. în familie și în mediu germân și peste tot nero-mănesc is uită mai de tot dulcea limba mumēscă, ori și-o vorbeșce cu $\frac{3}{4}$ amestecătore străine: provine și acesta din motivele simțemintelor și afectelor mai sus indegetate? Oh nu! Usul, „consuetudo altera natura“, are aice atotputință.

Dați poporului în cărțile bisericeșci, școlastice și celelalte destinate pe sēma lui o limbă încet pe încet curățită, și veți vedē, că dēnsul în scurt timp va șci-o încovoia și mână după geniul și fantasia sa poetică și pe acesta în narațiunile mitice, doinele, horele, descântetecele sale. Din contra, dați-i o limbă, nu franceso-ruso-turco-grecită, ci chiar hotentoțită: va invēță-o și pe acesta.

Asta, puterea usului, ar fi de dorit sē o recunōșcă odată și frații dela „direcțiunea nòuă“. Fireșce, ei ar trebui sē recunōșcă în consecință și acea, ce dice despre usul cel bun în afacerea cultivării limbii bētrânul Cuintilian: „Ego autem usum dixerim consensum meliorum“, nu al vulgului. Veđi bine că dēnsii s'ar abate prin așa ceva în direcțiunea celor bētrâni ai noștri; „direcțiunea nòuă“ și-ar perde sonorul nume. Ei ar

perde, dar cultura rațională și sântōsă a limbii romăneșci ar căștigă.

Putem ore speră astăzi o asemenea abatere și rēntōrcere? Nòue, precum aleptarăm și la începutul acestei diatribē, după toate semnele așa ni se pare. Dēcă nu vre muntele sē mergă la Muhamed, vine Muhamed la munte.

Dr. Gregoriu Silași.

F e m e i a.

— *Priciri istorico-sociale.* —

(Fme.)

În epoca primă a istoriei greceșci, chiar și în timpul cel mai întunecos al istoriei, despre care numai poeții ne infățizeză câteva noțiuni, găsim cultul femeii. Drept probe ne sânt operele lui Homer și Hesiod, dramele lui Sofocle, Euripide și Eschil.

Astfel aflăm în „Odissea“ lui Homer, că femeile locuiau separate de bărbați, în etagiul superior, ier bărbații lor în etagiul inferior, ceea ce după spiritul timpului de atunci însemnă onore mare.

Ulisse mērgēnd la Alcino, pentru a-i cerc ajutorul, se inchină, se rogă și căđă în genunchi mai înainte la picioarele reginei, care ședea în vestibul torcēnd.

Grecia întregă se puse pe picior de resboiu pentru dragostea unei femei, precum cantă și Horațiu:

Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Graecia barbariae lento colissa duelo,
Stultorum, regum et populorum continet aestus.

La Spartani femeile participau la conducerea afacerilor statului. Conform legilor lui Lycurg, femeile trebuiau sē se deprindă de mici la esercitiile gimnastice, ca sē-și întărescă corpul. Cel ce defaimă vr'o femeie, se pedepsiă aspru. Muierea se condiseră ca mâna dreptă a bărbatului. Ea eră isvorul înfloririi și propășirii naționale.

Trecēnd la imperiul roman, găsim drept exemplu rolul ce l'au jucat sabinenele răpite de romani, cari prin întrevenirea lor au delăturat un resboiu sângeros. Tot pe paginile istoriei acestui imperiu găsim și figura matrōnei Veturia, care prin cuvintele sale magice putu se înmōie și pe acela, în a cărui inimă ardea focul resbunării. Și cine nu cunōșce influința ce a avut Cornelia asupra creșcerii fiilor ei, făcēnd din ei „tribunii cei mai mari ai poporului român?“

Influința femeilor creșcea treptat cu creșcerea imperiului roman. În dreptul roman li se acordară drepturi egale cu ale bărbaților. Se introduse eticheta. Cel ce întelniă o femeie pe drum, trebuia sē-i facă loc și s'o salute. Cel ce ofensă vr'o femeie, se pedepsiă și cu mōrte. Muierea eră consōrta adevērată a bărbatului, căci încă după legile cele mai vechi, bărbatului nu-i eră permis sē-și părăsēscă soția.

Cleopatra, regina Egiptului, a cucerit pe Cesar. apoi pe Antoniu, încât acesta a declarat, că tote lucrurile din lume sânt nimica în comparațiune cu amorul Cleopatrei. Asupra împēratului August avu înriurire soția lui, Livia.

La poporele germăne găsim femeia în o vază și autoritate mare. Muierea eră considerată ca adevērată consōrtă și nu ca sclavă. La germăni femeile luau parte și la resboiu, precum se șciē din bătălia dela Vercele la 101 a. Ch., între Romani și Cimbrii și Teutoni, în care muierile Cimbrilor s'au luptat cu curagiu estraordinar, apērându-și cauza națională.

După introducerea creștinătății vaza femeii se întemeiă și mai durabil. Domnul nostru Isus Christos

eluplă demnitatea personală a femeii, întemeiând taina căsătoriei.

Femeia a devenit astfel ângerul apărător al familiei, un izvor de daruri dumnezeiesci.

Ah! sublimă e misiunea femeii, ca consortă și ca mamă! Nu este rol mai frumos decât acesta pe fața pământului!

Civilizațiunea tot progresând, a început a se ocupa serios de pozițiunea femeii în societate. Filosofi cei mai mari lucrau pentru educațiunea ei, știind bine, că femeile sunt pârghiile cele mai importante pentru răspândirea culturii în o națiune. S'au făcut legi pentru a garanta pozițiunea femeilor, eliberându-le din sclăvia umilitoare. Femeia liberă începă să ia parte la durerile și bucuriile consortelui seu.

Constantin cel Mare, introducând religiunea creștină, ca singură domnitoare în imperiul roman, a emanat legi pentru stabilirea moralității, cu privire la secul femeiesc, știind bine, că immoralitatea femeii aduce urmări sinistre în familie.

Frunzărind istoria lumii creștine, în aceea vom găsi numeroase exemple pentru ilustrarea tesei noastre. În Franca, ca nicăiri, femeile avură influința cea mai mare în conducerea statului. Din istoria Rusiei amintim numai pe împărătesa Catharina, pe care împăratul Petru cel mare din starea-i de jos o înălță la tron, unde avă un rol atât de mare. Din istoria Austro-Ungariei notăm numai pe împărătesa Maria Theresia, a cărei istorie o șcim cu toții.

III.

Din capul locului am dis, că femeia se distinge atât fizic, cât și psihic de secul bărbătesc. Urmăză dară în mod logic, că și ocupațiunile ei, atât fizice, cât și psihice s'au spirituale au să fie deosebite.

Ocupațiunile fizice s'au afacerile casnice și familiare. Vai de acea casă, de unde lipsește femeia! Vai! și de acel bărbat care e singur, fără soție!

Ocupațiunea spirituală a ei este, de a crește copiii sei în virtute, de a-i îndemna la fapte de laudă.

Deci, n'a greșit lumea, decă a pus femeia la un grad asemenea cu bărbatul. Ea a trebuit să fie liberă și independentă, căci numai așa își p'ote îndeplini sublima misiune de a crește junii bravi, fiice brave; numai astfel a putut deveni Mentorul familiei sale.

Ier tu, scumpă națiune română, îngrițește-te ca femeia română încă să se stee pe o treptă înaltă.

Îngrițește-te a-i face școli, în cari fetele de Român să-și cultive spiritul, și cu timpul să devină mame renumite ca Cornelia, mama Grachilor, și atunci cu de aceste mame vei realisa scopuri sublime și progrese mai mari, decât în trecut.

Atunci vei pută cântă cu ton înalt :

Vitor de aur România are,
Eu prevéd prin secolii a ci înălțare !

Sim. P. Simon.

Despre romanuri.

Scrierile beletristice și în speție „romanurile“, afară de scopul delectării, prin caracterul lor educativ totodată influințază și asupra dezvoltării culturale a unui popor.

Acăsta aserțiune se motivează deja prin scopul scrierii lor, și anume a produce „efect moral“, care apoi dă impuls cetitorilor spre tot ce e bun, frumos și nobil.

Așă ar trebui să fie; durere însă, că realitatea altcum ni se prezintă! Adese-ori operele scrise cu cea

mai bună intențiune și corespundătoare tuturor recerintelor, nu s'au în stare a îndestulă pe cetitori.

Causa este a se cercă s'eu în împregiurarea, că publicul, care altcum manifestază o adevărată pasiune întru cetirea romanurilor, ceteșce cu mai multă plăcere episódele romantice, ceteșce superficial, neconsiderând direcțiunea, intențiunea și psihologia operatorilor. S'eu avem să o cercăm în defectuositatea acestora. Și decă vom scrută, care dintre aceste este cea mai probabilă, va fi cu greu a ne pronunția într'o direcțiune s'eu alta, de ore-ce nu putem afirmă cu totă pozitivitatea, că ore între referințele sociali prezinte scriitorul se acomodează spiritului și pretensiunilor publicului cetitor, ori vice-versa ?

Aceea însă nu se p'ote contestă, că romanurile cu încetul devin niște articoli de speculațiune; direcțiunea și așa numitul „spirit modern“, ce se revărsă peste romanurile mai recente, conținutul lor adese-ori frivol, ne pun în pozițiune grea și ne impun întrebarea, ore putem da atari opuri în mâinile generațiunii mai tinere ?

Încât pentru caracterul educativ, care după părerea competițiilor zace în „efectul moral“, cea mai principală recerintă a opurilor de soiul acesta — nu mai este, cu puține excepțiuni, validitat. Dar abstrăgând dela toate aceste, adese-ori putem esperia, cum nici chiar acele opere, cari corespund tuturor recerintelor, nu pot influință asupra cetitorilor, și astfel intențiunea autorului nu se p'ote realisa.

În atari casuri erorea de sigur se comite din partea acestuia.

E greu a scrie la placul tuturor, dar decă scriitorul va consideră, că pentru cine și ce scrie, atunci de sigur n'a prins de condeiu însădar.

Va să dică, la locul prim trebuie să se acomodeze publicului, pentru care scrie, și apoi amăsurat cunoștințelor acestuia să aibă 'n vedere : a) alegerea obiectului, b) s'ulevarea lui.

Tote operele beletristice tinda s'ulevă o idee.

Ideia și respective subiectul p'ote fi împrumutat din viața reală, ori din o lume ideală, care n'a existat, nici nu există, ci se bazează pe utopie, pe imaginațiunea autorului, care vră să facă impresiune asupra cetitorilor.

Decă intențiunea acăsta a lui se realizează și d'nsul a reușit a face impresiune irezistibilă asupra publicului, a-l instrui, a-l îndemna spre bine; acest proces psihologic este a se atribui activității unui efect moral.

Efect moral p'ote fi produs direct s'eu indirect; d. e. un autor descrie virtutea cu colori vii, arătă succesele ei, și prin acăsta procedură îndemna la urmărirea ei; altul se ocupă cu machinațiunile mârșave, cu poltronia unei ființe depravate, pune virtutea în luptă cu reutatea.

La vederea caracteristicilor depravării, espuse în totă golăciunea lor, apoi vedând triumful virtuții, cetitorii desprețuind'o pe aceea, se vor simți îndemnați spre tot, ce-i pot conduce la acăsta.

În ambele casuri lucră un efect moral, produs pe diferite căi.

Publicul, care a cetit puțin și se ocupă numai cu decurgerea acțiunii, neconsiderând și psihologia ei, care citeșce superficial, va fi satisfăcut vedând, că virtutea își are resplata sa, reese totdeuna triumfătoare față de reutate, s'eu decă și decade, îndată urmăză pedepsa aceluia, care a causat acăsta.

Din aceste se vede, că la un atare public efectul moral și anume cel direct nu-și va perde efectul.

Nu e așa însă, când cetitorul consideră și realitatea, psihologia acțiunii, de ore-ce nimica nu p'ote distrage efectul, ca și cugetul, că tot ce a cetit nu există în lumea reală. Dar apoi când se vede îndemnat la

concluziunea foarte logică, cumcă prin o asemenea tratare ideea virtuții se aduce în legătură cu cea a succesei, ier a depravării cu ceea a pedepsei, și astfel se vede deodată îndemnat la iubirea și urmarirea virtuții numai pentru succes, ier la desprețuirea depravării, reuțaii numai din frica de pedepsă!

În cazul acesta, să fi fost intențiunea autorului ori cât de bună, luându-și subiectul din lumea creată de densus, de sigur nu-și pôte realiza scopul.

Altecum e în realitate, aici nu are loc justiția poetică, care la sulevarea subiectelor luata din o lume ideală trebuie pe deplin validitata; aici există nescari adevăruri vecinice.

Personele, cari duc rol în atari romanuri, nu sânt persoane romantice, viața lor nu e mai mult viață romantică, dar sânt reprezentanții adevărați a evenimentelor și diferitelor referințe sociali, întru cari trăim.

Adevăr vecinic rămâne, că la tot momentul simțim puterea celor nedemni și poltroni; vedem virtutea în luplă continuă cu reutatea și în cele mai multe cazuri o vedem cădând victimă intrigelor demonice; dar chiar această decadentă conține un profund efect moral, care ne dă impuls a rezistă cu mai mare bărbăție și a duce la deplină victorie castitatea, moralul și moravurile bune.

Simțul de amarăciune, ce ne cuprinde tot internul la vederea acestor acțiuni, e semnul despre activitatea unui efect; dar vedând totodată succesele și victoria depravării, o desprețuim, însă ne și irităm, și astfel efectul e duplu.

Din precedentele ușor putem concluda, că subiectele luate din viața reală, și mai cu seamă copile de pe natură, totdeauna produc un efect mai mare, și anume un efect moral indirect

Drept aceea, când autorul scrie pentru un public, care n'a cetit mult s'eu cetește superficial, să tindă la efect moral direct; subiectul s'el împrumute din lumea creată de densus, de ore-ce din realitate puțină materie i stă la dispozițiune pentru așa ceva; apoi considere sulevarea lui și ducerea la deplina valoare a justiției poetice; când însă scrie pentru un public, care știe aprofundă ceea, ce are dinaintea ochilor, sulevarea subiectelor reale nici odată nu-și va pierde efectul.

Și decă va purcede astfel, nu va fi trebuință să ia refugiu la frivolități și la alte estravaganțe moderne, cari de mai ușor atacă simțul de castitate și moralitate, dar nici odată nu vor delectă, nobilită, cu atât mai puțin vor instrui spiritul și inima cetitorilor.

Constantin Groza.

Regele și regina Serbiei.

La 6 I. tr. în capitala Serbiei s'a petrecut un eveniment epocal. Scupeina a proclamat regatul s'erbesc.

În numărul presinte publicăm portretul noiei pă-rechi regești.

Principele Milan s'a urcat la tron în 1868, în niște împregiurări grele. Antecesorul seu fu împușcat. Dar el a fost norocos. Sub el s'a proclamat regatul.

S'a înorat în 1875, cu principesa Natalia. Au un fiu de 5 ani.

Tocmai acuma vine șcirea, că noul rege al Serbiei a plecat să facă vizită pe la curțile europene. Ce este scopul acestor vizite, încă nu se știe. Dar națiunea s'erbă are aspirațiuni înalte. Ea voiește să se estindă, să formeze o țară mai mare. Deja se și vorbește despre o alianță între ea și între Muntenegru.

Ne aflăm în ajunul unor evenimente mari. Și în acele sudo-slavii au să jöce un rol important. Cestiunea orientală s'a transformat în cestiune slavă.

I. H.

Despre căsătorie.

— După *Alfons Karr.* —

Postul mare a trecut, deci ierăș putem să vorbim despre căsătorie.

În Persia mai de mult eră obiceiul ca în cutare și a anului să se țină un tîrg de fete; fetele de mărît se adunau în piața principală și însurății le împresurau. Tîrgul se ncepea cu feta cea mai frumoasă. Se strigă, cine va da mai mult?

Junii bogați cumpérau cele frumoase, cele urite rămăneau fiilor poporului. Bani adunați din vîndarea celor frumoase se întrebuițau în folosul celor urite și schidole. Atunci apoi nu se mai întrebă, că „cine va da mai mult?” — ci: „cui i trebuie cu adaus mai puțin?” Așa dară omul sărac căpétă și nevastă și bani. Fetele frumoase ajutau să se mărîte și cele urite.

N'ar fi bine, decă obiceiul acesta s'ar introduce și la noi, căci cele frumoase cu greu ș-ar găsi alăția cumpératori, din contra cele urite ar trece toate — pentru zestrea lor.

În genere se pare, că la noi căsătoria iese din ce în ce mai mult din us. Nu me înțelegeți rău, onorabile dame! Nici astăzi nu e mic numărul acelor muieri și fete, cari consideră căsătoria drept scop de viață al lor; dar sânt mult mai bătătoare la ochi acele, cari debutăză prelotindene și cari prin lucslor atrag atențiunea. Aceste sânt de vină, că nici cele nu se pot mărîtă.

Dar să vedem, ce este cauza că bărbații sânt atât de străini față de viața conjugală? Fetele de meseriași mai toate se mărîtă, căci pentru meseriaș femeia nu este un articol de lux, ci o soție care are să împartă cu el toate bucuriile și greutățile vieții, în lucrul de toate zilele i e spre ajutor, consörtă adevărată. Până ce bărbatul agonisește pânea de toate zilele prin munca sa, până atunci femeia îngrigește de ale menagiului, face economii, lucrăză pentru bărbatul ei; o astfel de căsătorie este o însoțire, în care fie-care parte participă conform puterilor sale. Meseriașul cheltuiește mult mai puține parale în căsătorie, decăt până ce a fost holteiu; vestmintele lui se află în ordine și curate, hrana lui e mult mai sănătösă și mai ieftină; cheltuielile produse prin presința femeii sânt recompensate prin înriurirea binefăcătoare a ei și prin activitatea sa dezvoltată prin conducerea menagiului.

În clasa meseriașilor dară nu se aud așa des plîngerile din cauza înstrăinării de căsătorie a tinerilor. Clasele mai inferioare consideră căsătoria și mai necesarie. Să privim poporul! Acolo abiă găsim vr'un holteiu tomatic, de cumva numai acela nu e beiv seu infam, ma și acestia își capetă muieri; nu vom găsi nici fete b'etrâne, numai de cumva în tinerețe n'au comis vr'o greșelă.

Nu mai în clasele mai înalte, așa dicend în cele culte se nstrăinează ömenii de căsătorie. Pentru ce? Căci în timpul de acuma multe femei află necesarie o mulțime de cheltuieli de acele, cari mai de mult treceau în catastihul luxului. Mulți părinți își cresc fetele în speranța, că acele în loteria căsătoriei vor căpétă numărul căștigător. Acești părinți cugetă să suplinescă zestrea prin o educațiune mai complectă; musica, pictura, cunoșcința de limbi sânt acuma trebuințele căsătoriei. Dar se nșelă, căci educațiunea de acuma și talentele aceste reclamă și mai mult zestrea, ma pot să afirm, că o fac chiar indispensabilă.

În timpul de acum nu mai există diferențele de rang atât de hotărâte în vechime, nici clasele privilegiate, cei mai puțin bogați imităză totdeauna pe cei mai bogați, clasa mai înaltă e mămuțită de către clasa de mijloc și astfel nu este mirare, că bărbații se înfioră de căsătorie.

Mai de mult fetele se îmbrăcau mult mai simplu, stofele mai scumpe se potriveau mai cu seamă femeilor măritate. Pentru baluri fetele se îmbrăcau de regulă în alb, și acest îmbrăcămînt alb ca zăpada, curat și ușor, ședea atât de frumos ideilor inocente, curate și virginales; fetițele îmbrăcate în alb și se păreau ca niște ângeri, pe cari volantele ușoare ale stofei fine erau ca niște aripiore. Ele nu-și schimosiau capul cu păr fals, își portau părul propriu, a căror frumusețe se potenția prin câteva fire de flori; la juvaere nici nu cugetau.

Astăzi multe dintre fete îmbracă niște toalete foarte scumpe, nici nu pot să înveț numirea întortocată a acestor stoffe scumpe; aceste toalete se îmbracă odată seu de două ori în sezonul de iernă; sînt și niște stoffe atât de subțiri, cari în o serată seu într'un bal își termină cariera, sora sînt un lustru feeric, pe demință devin o grămadă de zdrențe fără nici un preț; splendoarea acestor vestimente costisitoare se mai înalță și prin petri scumpe, dantele și juvaere.

Bărbații admiră toaletele frumoase, danțeză mândru pe parchetul luciu al salei cu aceste păpușe înțotonate; dar n'au nici o plăcere să ducă acasă aceste esposițiiuni de juvaere și de croitori, spre a le face consorțiile lor...

... Onorabile dame, nu ve supărați pentru această predică după post! Să me credeți, că nu strică din când în când și o vorbă sincera!

Dacă nu voiti să me credeți inserați în cutare diar următorul anunțiu:

„Nuș fi putut să dau fetelor mele zestre, deci am decis să nu le duc la bal, și din cheltuielile astfel economisate le-am făcut câte o zestrisoră indispensabilă în timpul de acum. Cele trei carnevaluri trecute așa au produs pentru fie-care din fetele mele vr'o două mii de florini!“

Să me credeți, că după acesta inserțiune, veți ave o mulțime de pețitori!

Rosa Trandafir.

E c h o.

Doi bētrāni, bărbatul și nevēsta sa, vorbesc sēra după mēsă.

— Vom lāsă tot ce avem celui din urmă supra-viețuitor.

— Biet bărbat! me faci să plāng!

— Nu e așa? ne-am înțeles, cānd unul din noi doi va fi mort, me voiu duce să me așeș la țēră.

*

Un copilaș întrebă pe tatăl seu:

— Spune-mi, taică, ce însemnēză „mofturi“?

— Mofturi, copilul meu, este cānd maia ta spune, cā me iubeșce și nu pune nasturi la hainele mele.

*

Cineva presintă într'o di, oficiarului stării civile, un copil în etate de 3 ani, pentru a fi înscris în registre... înscrierea nu se făcuse în primele zile ale nașcerii sale.

Oficiarul stării civile, selav al rutinei ce-l nēcarunțise, formulă astfel actul de naștere:

„Astăzi, la... din cutare și cutare, s'a nāscut în legiuită cāsnicie, un copil în vērștă de 3 ani.“

*

Doctorul Păcală, acela care crede că diploma de medic nu merge fără o cravată albă, impută unui amic al seu că face abus de lichori.

— Am bēut de cānd sūnt, am șese-șeci de ani, și veți sūnt foarte sānētos.

— Se pōte, — respunse doctorul Păcală; — dar decă n'ai fi bēut, pōte ai avē acum șapte-șeci de ani.

*

Un domn se plāngea că n'a găsit āncă chibrituri bune. Priveșce, dișe el, trebue să stric șeci din ele pānă ce găseșce unul care să ia foc.

Nu e mai bine atunci, să pui în totdeuna d'o parte fără să le strici, șeci chibrituri? p'al un-spre-decelea ai putē atunci să-l aprinși cu siguranță.

Literatura si arte.

Flori de Golgotha. Modeste încercări poetice de preotul George Flor Sachelarie. Sub acest titlu aflăm, că a eșit la Bucureși un prē frumos volum în tipografia dlui Alesandru Grecescu. Prețul 3 lei. Se află de vēndare la librăria Nicolescu în Pasagiul român.

Comedia stelelor se numeșce o feerie într'un act de dl G. Baronzi, eșită la Craiova de sub tēscurile Ralilian Samitea. Dl Baronzi este unul din poeții mai vechi, care a publicat câteva lucrări și în foia noastră. Decă vom primī actuala sa lucrare, vom reveni la ea.

Justiția militară română. Acesta e titlul unei colecțiuni de legi, făcută de dl major în armata română St. M. Șoimescu, dr în drept. Un volum foarte imbogățit de adnotațiuni. Prețul unui exemplar e 10 lei.

Tese apărură două în săptămāna trecută la Bucureși: „Lucretiu“, tesă pentru licență susținută la facultatea de litere de dl Ales. Nicolescu; „Alaptarea copiilor“, tesă pentru doctorat în medicină și chirurgie, susținută de dl C. Stancean.

Diastic. „Vocea Doljului“ se numeșce un nou diar apărut la Craiova și care va eși odată pe săptămānă.

Musicalie nouă. La Tāborszky și Parsch în Budapesta a apărut: „Magyar Rhapsodia“ de Fr. Liszt, prețul 1 fl. 50 cr. Autorul a scris și publicat înainte cu 30 ani 15 rapsodii ungureșci, această e continuarea acelora.

C e e n o u ?

Seiri personale. Dl Barbu Constantinescu, decanul facultății teologice din Bucureși, făcēnd o scurtă excursiune prin Transilvania și Ungaria, a petrecut o di și în Oradea-mare. — Dl dr. Ioan Neagoe a eșit din complexul armatei unde eră medic superior în rezervă. — *Arhimandritul Calinescu* din Bucovina a fost invitat de către mitropolitul primat la Bucureși, ca să ia parte la sfințirea mirului. — Dl *Cogalnicean*, a cărui bolnăvire s'a anunțiat în nr. trecut, este în afară de ori ce pericol și merge spre bine. — Dl Gr. *Tocilescu* a plecat în Dobrogea și anume la Igliza lângă Măcin spre a face câteva explorățiuni archeologice.

Academia Română ș-a încheiat sesiunea în săptămāna mare mercuri. A presidiat ēnsuși regele. Secretarul general, dl V. A. Ureche comunică Academiei niște stampe represintānd podul lui Trāian, trāmise de colonelul Fălcoian. Dl Barițiu dete cetire raportului general asupra premiilor oferite în acest an. Precum se șcie, doi ēnși fure premiați și anume dl Gr. *Tocilescu*, pentru lucrarea intitulată: „Țērānul Român“ și părintele Ștefaneli pentru „Catechetica“ sa. În urmă secretarul general dete cetire raportului general al activității Academiei din această sesiune. Apoi regele își esprimă mulțāmirea pentru lucrările Academiei și declară sesiunea încheisă. Mai însēmnam, că Academia a nu-

mit membrii corespunzătorii pe dnii I. Slavici, N. Ganea, A. Vizanti, I. Goldiș, Kanitz (și nu Kanetz, cum s'a anunțat în nr. trecut,) ier membru onorar încă pe dl G. Crețian. Academia ș-a rennoit și biuroul. Dl Sturza a fost ales președinte pe trei ani, în locul dlui I. Ghica. Veniturile anuale ale Academiei se urcă la 90,000 lei. Membru ordinar în locul dlui dr. Paul Vasiciu s'a ales escelentul botanist din Transilvania dl Florian Porcius.

Sinódele gr. or. ale dieceselor Arad și Caransebeș, și a arhidiecesei Sibiiu, se vor întruni mâne în duminica Tomei. Pentru cei trei ani următori, conform statutului organic, s'au făcut alegeri noue.

Concert de plugari în Pețica-română. Din Curticiu ni se scrie, că a două di de Pași corul vocal al plugarilor români din Pețica-română, în comitatul Arad, au dat un concert. Acest cor s'a înființat înainte cu trei luni, sub conducerea zelosului plugar Achim Simon din Chiseteu, din comitatul Caraș-Severin. Progresul a fost grabnic. Corul învță mai întâiu sfânta missă, ce acuma se cântă în cvartet armonios. Mai târziu începă a studiă și cvartete lumești, și rezultatul fu concertul despre care începurăm a vorbi. Corul e micșt, numără peste 50 de membrii, între cari și câteva fete, cari cântă sopranul. Programa fu executată cu succes deplin. A fost și o declamațiune, plugarul Dragoș a declamat poesia: „Moș Martin“ de Iulian Grozescu. După sfârșirea concertului urmă o petrecere de joc, care dură până 'n dori. Corespundintele nostru adauge cu bucurie, că nu numai la Pețica, ci și 'n alte comune rurale din giur s'au înființat asemenea coruri vocale.

Despre muncă și petrecere a ținut de curând dl A. Xenopol o conferință la București, despre care cetim în „Rom.“ următoarele: „După ce a arătat caracterele deosebite ale muncii ș'ale petrecerei, după ce a arătat, că ele împreună constituiesc viața, și după ce a dovedit că munca și petrecerea cu atât se inobilază cu cât devin mai intelectuale, oratorul a făcut ore-cari aplicațiuni la țera noastră. La noi munca este brută, d'o ordine inferiără; de și sunt profesii inteligente în țera, ele nu sunt însă producătoare în adevăratul înțeles al cuvântului. Advocații, medicii, funcționarii, militarii sunt de sigur niște persoane utile, dar ele nu produc nimic. Singura clasă producătoare în țera acesta este țeranul; toate acele clase despre care am vorbit nu pot trăi fără țeran, pe când țeranul pôte forte bine trăi fără ele; munca țeranului însă este brută. Tot astfel și petrecerile. Ele nu sunt la noi d'o ordine superiără; petrecerile cele mai răspândite în România sunt beția și jocul de cărți, în care inteligența nu jică un rol pre însemnat. O țera dar care are o muncă brută și niște petreceri d'o ordine inferiără, nu pôte fi considerată ca o țera înaintată în civilizațiune. Acesta însă nu e vina noastră, ci a împrejurărilor, căci nu în două-deci de ani se civilizează un popor. E natural că la început, ca copiii se iubim mai mult petrecerea de cât munca, dar cu timpul și prin voința noastră vom trebui să ne obicinuim mai mult cu munca și mai puțin cu petrecerea.“

Au murit: *Iosif Georgeviciu*, comerciant în Timișoara, la 31 martie, în etate de 26 ani. — *Gavril Ilesiu*, proprietar în Cluș, la 1 aprilie, în etate de 72 ani.

Logogri f

de *Georgina Popa*.

Din următoarele 13 silabe:

ip, limb, ni, ti, gar, lan, ni, urs, mi, a, si, tra, ve, se se formeze 6 cuvinte a căror litere inițiale cetite de

sus în jos se deie numele unui rege nou; ieră cele finali de jos în sus se deie regalul acelaia.

Cuvintele au următoarea însemnătate:

1. Un ornament arhieresc. 2. Un general pe timpul eteriei grecești. 3. Numele infernului la s. Părinți. 4. O servitoare biblică. 5. O cetate antică. 6. Un animal sêlbatic.

Terminul de deslegare e 27 aprilie. Ca totdeuna, și de asta-dată se va sorti o carte între deslegători.

Deslegarea ghiciturii numerice din nr. 12: „Iuliu, Olio, Sicilia, Ilion, Focis, Violina, Uiu, Livia. Caicus, Ancona, Nicias“.

Literele inițiale cetite de sus în jos dau numele: „Iosif Vulcan“.

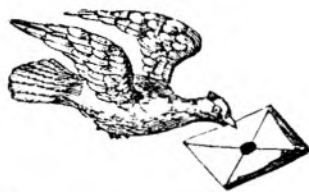
Bine au deslegat-o dômnele și domnișorele: Emilia Onciu n. Ciavoșchi, Maria Moise, Ana Galan, Iconia Borca, Sofia Pavel, Matilda Popa, Georgina Popa, Eufemia Duma, Sabina Cetățan, Emilia Martini, Eufrosina Popescu, Maria Crișan, Minodora Micșunescu, Adelaida Florescu, Lucreția Ardelean, Maria Pop, Emilia Micu, Octavia Groza, Iulia Ursu, și dnii George M. Zanescu, N. Mirca, I. Muntean.

Premiul l'a câștigat domnișora Ana Galan în Ilvamar.

Călindarul săptămânei.

Diua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sêrbătorile.	Sorele resare	Sorele apune
Duminica	4	16	Cuv. P. Iosif.	5 3	6 57
Luni	5	17	M. Teod. și Agat.	5 1	6 58
Marti	6	18	Păr. Eutichie.	5 0	7 —
Mercuri	7	19	Păr. George ep. M.	4 58	7 1
Joi	8	20	Ap. Irodion.	4 57	7 1
Vineri	9	21	Muc. Eupsichie.	4 55	7 4
Sâmbeta	10	22	MM. Terent și Pomp.	4 53	7 6

Poșta Redacțiunii.

Dlui G. P. în Curticiu. Ve mulțanım pentru împărțășirea grabnică. Dar sosind în momentul din urmă, numai scurtată am putut s'o publicăm.

Dlui Iason B. A sosit. Salutare!

Dlui A. M. în Cernauti. Ca să ve putem responde, trebuie să șcim întâiu numele acelaia despre care voiți să scrieti.

Invitare la prenumerațiune.

Treiluniul prim, januarie-marte, se 'ncheiă cu nrl trecut. Rugăm pe aceia, a căror abonamente espiră atunci și vreu să aibă fôia noastră și mai departe, să binevoiescă a ne responde prețul de prenumerațiune. Fără bani nu se pôte trâmite fôia nimenuia. Cei ce nu vreu să mai fie abonați la fôia noastră, sunt rugați a ne 'napoiă nrl acesta, ca să-i ștergem din registrul abonaților noștri.

Totodată deschidem prenumerațiune nouă cu următoarele condițiuni: pe april—dec. 7 fl. 50 cr., pe april—sept. 5 fl., pe april—junie 2 fl. 70 cr.

Mai avem câteva esemplare și din începutul anului curent.

Editura Familiei.

Proprietar, redactor răspunzător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollösyin Oradea-mare. Strada principală nr. 274.